

No Iron

**Annemarie Slotboom
2004**

**Het hele stuk speelt zich af in de keuken van een nieuwbouwhuis.
De keuken heeft een keukendeur waar je niet doorheen kunt kijken, omdat er een
hor voor zit.
Naast die keukendeur zit een raam.
Dat raam geeft uitzicht op een tuin.
Die tuin is een lange smalle lap grond.
Er staan viooltjes.
Achterin de tuin staat een schuur.
De schuur is klein en van baksteen.
De schuur heeft een houten deur die glimt.**

Proloog

Het is donker. We horen heel hard gegil uit een andere ruimte.

Sylvie: Heeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeelp.

*Iemand slaat met een klap een deur dicht.
Stilte.*

Langzaam, heel langzaam komt de zon op en wordt het licht.

1.

Het is ochtend.

Moeder zit in een roerloze houding, ze heeft daar de hele nacht gezeten. Silvie komt binnen en kijkt naar haar.

Silvie: Is er iets?

Moeder: Nu zit ik precies nog hoe ik zat toen ik de deur hoorde dichtslaan. Na de eerst volgende beweging is het een herinnering, is het moment voorbij.

Silvie: Hoe lang zit je hier al zo?

Moeder: En weg is het moment.
Overgegaan in het volgende. Ik heb het niet langer vast kunnen houden, het is ochtend. Ik kan er niets meer aan doen. Hij is weg, hij is een tijdje weg.

Silvie: Wie is weg?

Moeder: Je vader, met een koffer en een laptop.

Silvie: Hoezo?

Moeder: Hij ziet het niet meer zitten om hier de hele dag te zitten. Om hier de hele dag te zijn, tegen deze muren aan te kijken, tegen zichzelf aan, tegen mij aan, de hele dag. Trillen, de hele nacht was hij aan het trillen. Alleen zijn stem, die was verbazingwekkend helder.

Silvie: Ik begrijp het niet.

Moeder: Nee.

Silvie: Hij gaat toch niet weg zonder mij gedag te zeggen? Of wel?
Je zou toch denken dat hij op zijn minst even zijn hoofd om de deur van mijn kamer zou steken om op zijn minst iets als: 'ik ga een tijdje weg', om zoiets nog even te zeggen, op zijn minst.

Moeder: Niet dus.
Hij zei heel rustig: 'waar moet het heen?'. En dat dus met een verbazingwekkend heldere stem, en vervolgens liep hij trillend en met gebogen schouders de deur uit. Hij ging gewoon.

Silvie: Dan gaat het dus niet goed met hem.

Moeder: Hoe laat is het?

Silvie: Hoezo?

Moeder: Hoe laat is het?

Silvie: Het is negen uur. Wat is er allemaal gebeurd dan?

Moeder: Misschien ben ik iets te ver gegaan.

Silvie: Dat zal wel. Je zult wel weer te ver gegaan zijn, je bent zeker weer over zijn leven begonnen. Of niet?
Hij gaat in een gat vallen. Hij gaat daar – waar dan ook – moederziel alleen in een gat vallen. De drek in. De emotionele drek in. Hij gaat ergens in een bed and breakfast onder de douche staan en tegen zichzelf zeggen: ‘ik ben een werkloze’, dat is verschrikkelijk.

Moeder: Misschien.

Sylvie: Helemaal niet misschien.

Moeder: Hij begon nog over Saar.

Silvie: Wat dan?

Moeder: Ik denk nog: nu gaat hij het natuurlijk weer zo heel hoopvol hebben over haar succes, hoe groot dat zal worden en bla bla bla, en ik had mijn antwoord al klaar, ik stond al op het punt om te zeggen: dat wordt ze zonder jou ook wel, daar heb jij niets mee te maken met dat succes van haar, het maakt alleen maar zichtbaarder hoe onsuccesvol jij eigenlijk bent, toen hij iets heel anders zei. Toen hij zei: ‘wat voor een nut heeft het voor een meisje goed viool te kunnen spelen in deze tijd’, exact zo zei hij het, alsof hij het voorlas uit een krantenartikel. Vervolgens zakt hij in elkaar als een plumpudding, en toen dus trillen.
Toen hij vervolgens zei: waar moet het heen? Zei ik: ‘zoek het even lekker zelf uit’. En weg is-ie.

Silvie: En nu?

Moeder: Ja, dat weet ik dus niet.

Silvie: Heeft hij nog iets over mij gezegd?

Moeder: Nee.

Silvie: Godverdomme.
Wat nu, wat nu dan?

Moeder: Ja, niets.

Silvie: Heeft hij nog iets gezegd over *hoelang* hij wegblijft?

Moeder: Niet over waarheen, niet over waarom, niet over hoelang, niets.

Silvie: Komt-ie nog terug?

Moeder: Ik weet het niet, echt niet. Uiteindelijk heb ik daar geen controle over, of wel?
Hij is er gewoon een tijdje tussenuit. Misschien is hij wel voor altijd weg, weet ik veel. Weet jij veel. Nee, daar weten wij helemaal niets van. Het heeft geen zin om hier te gaan zitten zweten, het heeft geen zin, dus laten we er geen drama van maken, dat bespaart ons een hoop overbodige gevoelens.

Silvie: Je had mij moeten roepen toen hij in elkaar zakte als een plumpudding. Ik had hem gered, ik had de situatie gered, ik wel. Ik ben goed met situaties.

Moeder: Je maakt er een drama van.

Silvie: Dat doe ik helemaal niet. Ik zeg alleen maar dat als ik dat zou willen, ik er een drama van zou kunnen maken, omdat ik daar mijn redenen voor heb. Jij laat alles maar gebeuren, jij laat hem gewoon maar gaan, ik zou dat niet doen.

Moeder: En daar is het drama.

Silvie: Helemaal niet. Wat lul je nou?

Moeder: Zie.

Silvie: Ik zeg alleen maar dat het mij niet gebeurd zou zijn.

Moeder: Weet jij hoe moe ik ben? Wil jij weten hoe moe ik ben? Uitgeput ben ik, helemaal totaal afgeleefd. Wil je weten hoeveel ik gestreken heb in dit leven? Zoveel als ik geslapen heb.

Silvie: Wat heeft dat er mee te maken?

Moeder: Dat wanneer hij zegt: 'waar moet dit heen?', ik naar mijn man zit te kijken (Wanneer heb ik bewust gekozen voor dit leven, wie was ik toen?) Ik alleen maar kan denken: 'rot toch op'.

Silvie: Hoezo?

Moeder: Omdat ik het ook niet meer weet.

Silvie: Geweldig. Aan jullie heb ik dus ook niets.

Moeder: Misschien niet, nee.

2.

Saar komt binnen, ze heeft een viool in haar handen. Ze loopt zo onopvallend mogelijk. Het lijkt alsof ze probeert er niet te zijn.

Silvie: We zien je wel.
Ze loopt net als die vrouwen in die film die we laatst zagen: langs het behang weg te verdwijnen. Of was het geen film? Was het een documentaire?
Hoe komt dat?
Zou het door die viool komen, dat ze zich steeds meer gaat gedragen als een mus?

Moeder: Laat haar.

Silvie: We doen niet anders, toch?

Moeder: Je kunt toch doen alsof ze er niet is?
Ze lijkt op mijn moeder. Die kon ook zo zijn.

Saar gaat op een stoel zitten bij het raam.

Moeder: Laat ik maar met de deur in huis vallen. We moeten met het ergste rekening houden. We moeten rekening houden met het feit dat je vader ons in de steek heeft gelaten.
...
Krijg ik nog een antwoord? Wat zit je nu uit dat raam te staren?

Silvie: Ze is kwaad, om wat ik gezegd heb.

Moeder loopt naar het raam, kijkt naar buiten. Vader komt het tuinpad opgelopen met een stel houten planken, hij gaat de schuur binnen. Hij trekt met een klap de schuurdeur dicht.

Moeder: Wat doet hij daar nou?

Silvie: Hoe kan hij nou weggaan met een koffer en een laptop en terug komen met planken? Heeft- ie zijn laptop verkocht?
Waarom?

Moeder loopt naar buiten. We zien door het raam hoe ze probeert de schuur te openen die opslot zit. Ze blijft op de achtergrond aan de schuurdeur trekken.

Silvie: Het is een moeras dat wijf.
Een zinkend schip.
Ik zeg het je.

Stilte.

Silvie: Het is bizar. De hele nacht heb ik vastgezeten in de radaren van een klok. De hele nacht heb ik gekeken naar de zachtgele tanden van een te traag lopend uurwerk. Vervolgens werd ik totaal geïrriteerd wakker om daarna weer in slaap te vallen en weer terecht te komen in datzelfde uurwerk. Waarom? Hoezo? Wat betekent dat?
Uiteindelijk besloot ik wakker te blijven, gewoon omdat ik er niet tegen kon, maar ook met mijn ogen open starend naar het plafond, kon ik mijn gedachte niet afhouden van dat uurwerk, en dacht ik enkel, waarom? Hoezo? Wat betekent dat? En ik probeerde het gevoel dat ik had te benoemen en ik kwam eropuit dat het voelde alsof ik in een grafkist lag met een flinke dosis morfine in mijn bloed, en toen begon ik te gillen. Ik hoopte dat jullie zouden komen om mij te redden, maar jullie werden niet wakker.

Sylvie kijkt Saar aan. Saar ontwijkt haar blik en kijkt naar haar viool. Stilte. Moeder komt terug de kamer binnen.

Moeder: Zodra ik naar buiten kom smeert hij hem die schuur binnen en draait hij snel de deur opslot. Waar slaat dat op?

Waarom moet die man altijd alles half doen?

Saar begint op haar viool te spelen.

Moeder: Je begrijpt dat ik hoofdpijn heb?

Saar stopt met spelen, ze zet een metronoom aan en kijkt naar haar instrument.

Silvie: Laat haar spelen of dat ding weggelaten. Ik kan er niet tegen dat ze ieder moment kan gaan spelen, ik bedoel begrijpt ze dan niet dat wij in constante spanning zitten over wanneer het gaat beginnen. Door merg en been om ons lam te leggen. Of wat?

Moeder: Het is ook mijn schuur.
Hij heeft niet eens het recht om mij buiten te houden. Misschien is die schuur nog zelfs wel meer van mij dan van hem. Wie heeft hem opgeknapt? Ik.
(tegen Saar) waarschijnlijk komt hij niet naar je optreden, die man is compleet in de war.

Silvie loopt naar buiten. We kunnen haar door het raam bij het schuurtje zien staan. Saar wil haar instrument pakken om er uit gewoonte weer op te spelen, ze beseft dan wat ze wilt gaan doen, kijkt naar haar moeder en legt het instrument weer weg.

Moeder: Net zei ik dat je op oma lijkt, dat bedoel ik niet rottig. Dat wil ik even rechtzetten, ik bedoel daar niets mee. Ik bedoel niet dat ik jou niet mag, omdat ik haar niet mag, want zo een soort vergelijking is het niet. Mijn

moeder had ook hele mooie kanten, dat weet ik wel. Ook al kon ik niet zo goed met mijn moeder, je vader was daarentegen gek op haar. Het is zelfs wel eens in mij opgekomen dat hij gekker was op haar dan op mij. Zij zong de hele dag. Hij was daar gek op. Zij zong, zij zei dat ze anders niet vooruit kwam, vandaar. Bij iedere stap, iedere beweging van haar arm, of buikspieren humde ze iets. Ieder tempo, iedere intentie had zijn eigen geluid. Ik heb dat altijd erg aanstellerig gevonden, maar sommige mensen beschouwden haar als excentriek en bijzonder. Haar stem werd door iedereen bewonderd. Ik heb nooit zoiets gehad, jij wel. Nee, ik niet. Over mijzelf kan ik met een gerust hart zonder enige frustratie zeggen dat ik geen enkel talent heb. Dat ik in alles gemiddeld ben. Dat niemand op mijn kwaliteiten zit te wachten dat eigenlijk alles wat ik doe mooi meegenomen is, en dat elk moment dat ik uitstijg boven dat gemiddelde een applausje waard is. Dat ik totaal vrij ben in wat ik doe, omdat ik weet dat er geen zaal mensen op mij zit te wachten. Op jou daarentegen wordt gewacht.

Moeder loopt weer naar het raam, kijkt naar de schuur waar Silvie voor staat.

Moeder: Ik weet wel waarom die man de tuin niet uitgaat, hij weet niet waar hij heen moet gaan. Hij heeft gewoon geen zak te doen.

3.

Silvie komt weer binnengelopen.

Silvie: Godverdomme.

Moeder: Wat dan?

Silvie: Hij wil de deur niet open doen. Hij praat door de deur, en hij gedraagt zich als een klootzak.
Hij begint over allerlei dingen die hij ergens gelezen heeft, en die hem de stuipen op het lijf hebben gejaagd. En ik antwoord heel geduldig, zo van het kan mij niet schelen, 'economisch belang' en dat jij dat niet bent. Zegt hij: 'je begrijpt het niet.'
'Juist in deze tijd', zegt hij.
Hij zwijgt lang.
Ik denk gewoon mee lullen, niet over nadenken, hij voelt zich klote, iemand moet gewoon zeggen: 'het is ook zo', dan gaat de stres er vanzelf af.
Dat dacht ik. Dus ik: "het is ook zo, natuurlijk". 'Maar dat geeft niet, denk maar aan al die andere mensen, die ook niet zijn wat ze wezen moeten, die leven ook gewoon verder'. En ik haalde er nog een boek bij dat wij ooit samen gelezen hadden en toen deed hij het...
Toen gebeurde het: ik kreeg het over mij heen.
Wie staat er voor hem klaar? Wie staat daar aan de andere kant van de schuurdeur in de kou klaar te staan voor haar vader, ik.
Wie staat daar klappertandend: 'het is ook zo, en het komt wel goed', te mompelen, ik.
Ik sta daar, ook al staat hij er nooit voor mij, en dan nog krijg ik het over mij heen.

Moeder: Wat krijg je over je heen?

Silvie: Ik zeg hem dat het allemaal goed komt, net als in die boeken die hij altijd voorlas. Ik vraag hem nog, of hij zich die boeken nog kan herinneren (natuurlijk niet) begint hij te lachen.
Dwars door mijn troost monoloog over de grote vriendelijke reus, die niet bij de andere reuzen hoorde omdat hij weigerde kleine kindjes te eten, begint hij te lachen. Begint hij keihard te lachen. Ik denk dat ik hem nog nooit zo hard heb horen lachen.
Mij uitlachen.

Moeder: Hij heeft niet zoveel met sprookjes.

Silvie: Hij heeft niet zoveel met mij.

Saar begint te spelen.

Silvie: Even niet, ik sta al op janken.

Saar stopt met spelen. Silvie begint te huilen.

Moeder: Je vindt dat ik een slechte moeder ben.

Silvie: Daar heb ik het niet over.

Moeder: Je kunt het ook gewoon hardop zeggen. Dan heb je het maar gehad.

Silvie: Heb jij tegen die man gezegd: 'waar ben je nu eigenlijk goed voor?'.
Heb jij dat?

Moeder: Ik weet dat ik een slechte moeder ben. Omdat ik geen zin meer heb de moeder te zijn in dit geheel, en een moeder die geen moeder wilt zijn is een slechte moeder, of niet?

Silvie: Hoe komen we nu ineens op dit onderwerp? Ik wil het over iets heel anders hebben.

Moeder: Waarover dan?

Silvie: Hoe het nu moet.

Moeder: Gewoon zo.

Silvie: Hij is in de war, hij is ontslagen en dik geworden en ziet – zoals hij zegt – geen enkele reden om nog een stap in dit huis te zetten, wanneer hij ons niets te bieden heeft.

Moeder: Goedzo.

Silvie: Wat is dat voor een reactie?
Wat moet ik daar nu mee? Wat kan ik daarmee?

Moeder: Hij is volwassen. Hij is volwassen en hij verstoep zich in de schuur. Hij is dik geworden en werkloos en hij heeft geen vrienden.
Goedzo dat hij zich schaamt.

Silvie: Waarom moet die man zich nou weer klote voelen?

Moeder: Moet ik dat nog uitleggen?
Ik heb geen zin meer.
Dat heb ik niet.
In een werkloze man.

- Silvie: Hij kan er niet eens wat aan doen. Hij is gewoon te duur. De uren die hij maakt kosten teveel. Wat doe je daaraan? Kun je voor minder werken? Wat betekent dat?
- Moeder: Hoe kan ik dat nou weten. Het enige dat ik weet is dat er geen land met hem te bezeilen is, want daar heb ik mee te maken.
Met een man die zo de deur uitloopt.
Die zich in de schuur verstopt. Die mij verlaat en zich in de schuur verstopt. Mag ik dat belachelijk vinden?
- Silvie: Ik begrijp hem wel. Ik kan het godverdomme wel begrijpen dat je het soms ook niet meer weet. Dat je weg moet, maar dat je geen geld of toestemming hebt om op vakantie te gaan.
Dat je in het fietsenhok staat met een pakje Marlboro extra long, dat je daar staat en hoopt dat het extra lang duurt. Omdat je niet terug wilt naar die boeken waarvan je niet begrijpt wat nu wel of niet een hoofdzaak is. En die man maar schreeuwen, je moet het uit elkaar halen. Je kunt het wel, maar je wilt het niet. En hij mag je niet. En de hele dag voel je dat hij je niet mag. En iedere dag komt hij weer op school, en iedereen, alle andere mogen hem wel en dus ben je alleen. En je denkt: morgen loopt hij vast onder een auto. Nieuwe ronde nieuwe kansen denk je.
Hoop je, wanneer hij voor de zoveelste keer met zijn arrogante glimlach het terrein betreedt.
- Moeder: Je bent overstuur.
- Silvie: Ja, dat ben ik.
- Moeder: We moeten normaal met elkaar praten. Waarom lukt dat niet?
- Silvie wijst naar de metronoom van Saar.*
- Silvie: Ik word knettergek van dat apparaat, daarom kan ik niet praten.
- Moeder: Dat moet, zij moet optreden vanavond.
- Saar kijkt hen aan en lijkt iets te willen gaan zeggen.*
- Silvie: Zeg dat ze haar kop houdt. Het gaat nu even niet over dat instrument van haar, het gaat nu even over belangrijke dingen. Zeg tegen haar dat het nu over belangrijke dingen gaat, dat ik het er even niet bij kan hebben, dat ik er raar van word.
Of kan het niemand schelen dat ik er raar van word of niet?
- Moeder: Zij moet oefenen. Zij moet spelen vanavond.
Maar daar gaat het niet om, het gaat erom dat jij niet wilt begrijpen dat ik niet langer de moeder wil zijn in dit geheel.
Het zou mij helpen wanneer je dit begrijpt.

Silvie: Wie wil je dan zijn in dit geheel?
Een vriendin? Een tante? Een huisvriend?

Moeder: Wat is daar zo gek aan?

Silvie: Het kan niet, omdat het niet zo is.
Je kunt niet alles zijn, dat zeggen ze, maar dat is niet zo.

Moeder: Wie zegt dat?

Silvie: Je bent toch mijn moeder, of niet dan?
Waarom moet je nu alles in de war maken? Waarom heb je geen boodschappen gedaan? Zij moet optreden vanavond en dan eten we toch altijd vroeg? Dan eten we toch altijd soep? Waarom vandaag dan niet? Hoe kun je nu geen moeder willen zijn?

Moeder: Dat kan ook niet.
Ik ben de moeder in het geheel, dat ben ik. En vanavond eten we soep, of patat voor de verandering, om een keer iets anders te doen.
Natuurlijk ben ik de moeder, maak je geen zorgen.
Ik ben je moeder. Ik hou van jou.

Silvie: Je hebt slaap nodig. Even pauze.
Je haalt je van alles in je hoofd. Dingen die er niet zijn. Ik bedoel, hij is er gewoon. Niks ruzie, het was gewoon een discussie.
Dat is alles, discussie en frustratie. Welkom thuis. Ik ga.

Moeder: Misschien wil ik dat jij even hier blijft.

Silvie: Ja.

Silvie gooit een vaas op de grond. Moeder bukt en bekijkt de scherven en Silvie loopt ondertussen de deur uit.

Moeder: Dat hoeft godverdomme niet.

4.

Moeder tegen Saar en de keuken in het algemeen.

Moeder: Het zijn ook maar scherven. En ze brengen geluk. En het zijn ook maar gedachten. Uitgesproken gedachte. Hoor ze me uitspreken. Niets dat ik er zelf niet van maak. Laat ik er niet omheen draaien, dit ben ik. Hier sta ik mij nu dus te beseffen dat ik deze vrouw ben. Voor een gebroken vaas, in een keuken. Hoe geweldig om eindelijk eens in het moment te zijn, om eindelijk eens te zijn waar ik mij ook fysiek bevind. Met twee benen in de waarheid, los van toekomst en van wat geweest is. Hoe vaak was ik met mijn hoofd ergens anders? Al bij het einde van de dag bijvoorbeeld. Was ik in mijn hoofd al klaar met het afwassen van het avondeten, maar was ik in werkelijkheid nog aan het opstaan. Dus kon ik nog voor ik aangekleed was mijzelf alweer in de auto zien zitten op weg naar een nachtleven dat ik nooit gehad heb en voelde ik mij sterk. Knal sterk, met een sterk hart en een geweldig leven. Onaangekondigd slopen de fantasieën mijn hoofd binnen, om op die manier de sleur van mijn bestaan bloot te leggen. Hoe ik mijzelf ook gezien heb, hoe er ook van alles mijn brein binnen geplopt is, het netvlies achter - hele werelden - hoe ze zich ook genesteld hebben, het heeft niets met mijzelf in deze wereld te maken. Ik ben dit. Een vrouw in een keuken, tegenover een dochter die lijkt op de moeder die ik ooit ontvlucht ben. Een moeder die denkt: Waar is het voor nodig? Waar is het in godsnaam voor nodig? Die scherven, die vaas kapot? Op wie lijkt zij? Je zus? Op mij natuurlijk. Jij lijkt op mijn moeder, zij lijkt op mij en als ik er nu nog één neem op wie lijkt die dan, denk je? Ik denk op mij, want ik heb een sterk gen. Heel sterk. Jij lijkt op mijn moeder wat dus vrij uitzonderlijk is, omdat haar gen heel zwak door de sterke overheersende gen van mij en je vader heen moet zijn gesijpeld. Dat is zo'n onwaarschijnlijke gebeurtenis, dat ik jou met recht een wonder kan noemen, een wonderkind. Omdat jij moest. Jij moest geboren worden, er is een rede voor je onwaarschijnlijke *zijn*. Waarom ging je nooit bij mijn moeder langs?

Saar begint te spelen, stopt, begint en stopt, begint en stopt, en smijt de viool van zich af. Moeder blijft gewoon praten.

Omdat ik dat niet wilde? Je had naar haar toe moeten gaan, nu is ze dood. Jullie hadden het vast leuk gehad samen, maatjes, denk ik. Samen een

beetje luisteren naar muziek, thee natuurlijk, daar zouden jullie dan thee bij drinken.

Omdat zij je wel zou begrijpen. Hele toekomsten zag zij, hele oceanen aan toekomsten zag zij, voor zichzelf, voor jou, voor mij, niet dat er ook maar één scheet van waar is gebleken.

Want waarschijnlijk komt hij niet, heb je daar wel eens over nagedacht? Dat het een optie kan zijn dat er helemaal geen toekomst is. Geen hond die je onderhouden wil of hij wordt ontslagen, geen instantie die heil in je ziet. Ik zeg het je maar, je moet met alles rekening houden, reëel blijven. Ik kan er niets aan doen, ik kan er niets aan doen. Hij is ontslagen, dus die viool van Ronald de Jongh kun je wel op je buik schrijven.

Of we moeten lenen.

Ik bedoel, ik moet lenen, want je vader kan het allemaal niet meer aan. Nee, die man zit druk te zijn over zichzelf. Een beetje een man, stapt dat tuinhekje buiten en gaat opzoek naar een baan, maakt niet uit wat. Hij niet, hij durft dat niet, hij is te druk met zichzelf, zo is het, angstige mensen zijn teveel met zichzelf bezig.

Moeder opent het raam.

Moeder: Je moet gewoon wat minder aan jezelf denken. Ga onkruid wieden ofzo, denk aan de tuin, in plaats van aan jezelf. Of aan mij.
Nu kan ik haar vertellen van die de Jongh.
Sowieso had ik haar nooit zo'n viool beloofd, want wat moeten we Sylvie nu geven?
Een brommer.
Een brommer, godverdomme.
Wil je dat ze zichzelf dood rijdt?

Moeder klapt het raam dicht.

Moeder: Die man heeft geen hersens, dat is het probleem.

De telefoon gaat. Moeder neemt op en loopt de keuken uit. We horen haar nog vanuit een aangrenzende kamer.

Moeder: Alsof ik niets te doen heb.
Alsof ik daar tijd voor heb.
In de tuin?
Wat?
Nu doet u alsof het aan mij ligt.
Alsof ik de schuld...
Ja het is een advies, maar ik heb geen tijd.
Ik ga daar niet staan kijken of ze de boel nu wel of niet opnieuw bij elkaar harkt en doet...
Wat nou?
Terroriseren.
Hier luister ik niet naar.

Omdat...omdat...
Godverdomme.

Moeder komt terug de keuken in, ze smijt de telefoon op zijn plek.

Moeder: En het drama is compleet.

5

Sylvie komt hijgend de keuken binnen. Ze gaat zitten. Saar is aan een fles wijn begonnen. Saar schiet af en toe in de lach.

Sylvie: Ze hebben mijn verhaal vastgelegd. Ze hebben alles wat ik ze verteld heb, vastgelegd en in een map gestopt. Ze hebben me vereeuwigd. Ze hebben die map waar mijn verhaal in zit een nummer gegeven, ik heb het op een papiertje staan.

Moeder: Gaat het?

Sylvie: Zo goed als ik kan heb ik mijn verhaal gedaan. Het mooiste dat ik gezegd heb tegen ze is het volgende: je kunt me in die cel stoppen, maar je kunt me niet meer opsluiten dan ik al ben. Ik zit al opgesloten in dit lijf, dat niet bijster sportief en ook niet bijster mooi is, in dit hoofd, waar nog nooit een interessante gedachte uit voortgekomen is en dat verder ook nog eens ongelooflijk beïnvloedbaar is. Dat ik het weet, maar dat ik het ook ben, dit lijf, dit hoofd. Ik kan er moeilijk uitstappen. Ik zit erin gevangen. Mij heb je niet met een beetje opsluiting, ik weet niet beter.

Moeder: Wat zeiden ze toen?

Sylvie: Dat ik moest gaan nadenken over mijn toekomst.

Moeder: En?

Sylvie: Ik heb gevraagd of ik nog een keer langs kon komen.

Moeder: Kan dat?

Sylvie: Nee, daar zijn ze niet voor.

Moeder: Nee natuurlijk niet.
Later, wanneer je geen opleiding hebt, en je geen leuk werk kan vinden ga je mij dit kwalijk nemen. Dat weet ik nu al. Je gaat het mij kwalijk nemen dat ik je niet op het rechte pad heb gekregen. Je had iets moeten doen, ga je me dan toeroepen, en dan heb je gelijk. Zeg me wat ik moet doen.

Sylvie: Leen me geld.

Moeder: Dat zouden we niet meer doen.

Saar begint rond te lopen. Ze struikelt over haar eigen stoel. Ze pakt haar stoel op en loopt ermee alsof het een looprekje is.

Sylvie: Weet je hoeveel problemen ik heb?

Ik zit van hier tot hier in de problemen.
Je moet me iets lenen.
Ze zitten achter me aan. Mensen.
Ze komen met de trein, de stad binnen. Ik heb het gedroomd.
Met tien man, met tien man. Dat moet je niet onderschatten.
Godverdomme kankerzooi.
Straks gaat het mis met me.
Dat beloof ik je, het gaat hartstikke mis met me.
Maar dat wil je niet horen, nee natuurlijk niet.
Waardeloos echt, alles.

Sylvie gaat zitten op de stoel van Saar. Saar valt op de grond. Saar staat dan op en gaat bij het raam staan.

Moeder: We kunnen samen wat gaan winkelen.

Sylvie: Daar heb ik zin in.

Moeder: Wat moet ik nu?

Sylvie: Leen me wat geld.

Moeder: Nee, daar begin ik niet aan.

Sylvie: Wil je niet weten waarom ze mij hebben opgepakt? Wil je het verhaal niet horen? Wil je niet weten wie er achter mij aanzitten? Waarom ze geld van mij krijgen?

Moeder: Nee.

Sylvie: Waarom niet?

Moeder: Waarom zou ik daar nu over beginnen, als we ook gezellig zouden kunnen gaan lunchen?

Sylvie: Wat?

Moeder: Jammer dat niemand boodschappen heeft gedaan.

Sylvie: Dat jij geen boodschappen hebt gedaan. Dat is jouw taak, ik heb weer een andere taak in dit leven.
Vluchten, waarschijnlijk zal ik mijn hele leven vluchten, voor een vreemde kant in mijzelf.
De kant die met een auto van de weg af, dwars door de achtertuinen van de Margrietlaan heeft gereden deze middag. Die met honderd kilometer per uur de modder tegen de vensters heeft gereden. De kant die nog net het kind in de zandbak kon ontwijken dat zichzelf een lintworm zat te vreten aan haar eigen zandkasteeltjes.

Met een gestolen auto door de Margrietlaan. Omdat het kutlui zijn, vermoeden wij.

Moeder: Daar geloof ik helemaal niets van.
Dat het kutlui zijn.
Dat is vast niet waar.

Sylvie gooit de bestekbak leeg op tafel en haalt het zilver ertussen uit.

Moeder: Wat doe je?
Als je iets nodig hebt kun je dat krijgen.

Sylvie: Dat kan ik niet.
Nooit geef je mij je geld.

Moeder: Jij weet niet hoe het is.

Sylvie: Om te kotsen.

Moeder: Blijf met je poten van het zilver af. Dat heb ik van mijn moeder, dat weet je.

Sylvie: What the fuck voor, ze is dood jou moeder en ze had een hekel aan je.
Dat zeg je zelf. Net zo'n takke wijf als jullie zijn.

Moeder smijt Sylvie aan de kant. Moeder loopt naar de deur en draait hem opslot, dit alles in een snel tempo.

Moeder: Jij gaat helemaal nergens meer heen.
Jij blijft binnen en jij doet helemaal niets meer.
Ben je nu helemaal geschoffeld. Of niet? Is het niet bij de konijnen af, dit? Dan moet je mij dat uitleggen.

Sylvie: Dan ga ik dus nergens meer heen, prima.

Moeder: Je kunt je excuus aanbieden.
Ook aan je zus.

Sylvie: Dan bied ik toch mijn excuus aan.
Wanneer het je helpt je een beter gevoel te geven over je opvoeding.

Sylvie draait zich om naar Saar.

Moeder pakt de stoel waar Sylvie op zat en brengt hem naar het raam.

Moeder: Je kunt zitten.

Saar gaat op de stoel zitten.

Sylvie: Het spijt me.

Stilte.

Sylvie: Je zou iets terug kunnen zeggen, ik kreeg dit ook nauwelijks mijn strot uit.

Moeder: Ze heeft niets te zeggen denk ik.

Sylvie: Ze kan toch 'dank je wel' zeggen.

Moeder: Ja.

Sylvie: Wat is het laatste dat ze gezegd heeft?

Moeder: Ik weet het niet.

6.

Sylvie zit tegenover Saar. Moeder komt met thee binnen.

Moeder: Ze zegt niets.

Sylvie: Nee.

Moeder: Hallo, zeg eens 'hallo'.

Stilte.

Moeder: Ben je kwaad? Natuurlijk is ze kwaad.

Sylvie: Hoezo?

Moeder: Omdat haar vader zo wegloopt.

Sylvie: Gister zei ze ook al niets.

Moeder: Is dat zo?

Sylvie: Zeg eens iets.

Moeder: Niets.

Sylvie: Voel je je rot?

Moeder: Niets.

Stilte.

Sylvie: Wil je het niet zeggen?

Moeder: Nee dus.

Stilte.

Sylvie: Als jij nu even je mond houdt?

Moeder: Ik probeer haar te helpen.
Ik probeer je te helpen.
Wil je niet geholpen worden?

Sylvie: Natuurlijk wilt ze dat.
Het is toch prettig, aandacht?

Moeder: Wil je dood?

Silvie: Wat?

Moeder: Sorry.

Silvie: Als het zo is.
Is het zo?

Moeder: Natuurlijk niet.

Stilte.

Moeder: Ze is verliefd.

Silvie: Op wie?

Stilte.

Moeder: Nou, op wie?

Silvie: Ze zegt het niet.

Moeder: Nee.

Stilte.

Silvie: Heb je slecht geslapen?

Moeder: Word je gepest?

Silvie: Door wie?

Moeder: Door jou.

Silvie: Hou eens op.

Stilte.

Moeder: Mijn God wat een stilte.
Het lijkt wel een bos hier, de natuur.

Silvie: Ja.

Stilte.

Moeder: Mijn God, doorbreek die stilte.

Silvie: Wat moet ik haar vragen dan?

Moeder: Is er iets vervelends gebeurd?

Stilte.

Moeder: Mijn God.

Stilte.

Moeder: Zeg dan iets! Wanneer jij niets zegt kunnen wij ook niets doen of wel? Ben je kwaad op mij? Ik zie niet wat ik verkeerd doe. Jij misschien, jij ziet dat misschien, maar ik niet. Ik heb daar blijkbaar geen talent voor.

Sylvie: We gaan het niet over jou hebben.

Moeder: Je gaat mij niet vertellen waar ik het over heb.

Sylvie: We gaan het over pappa hebben. Hoe hij in een hoekje van de schuur zichzelf door de betonnen bodem probeert heen te vreten. Hoe hij zijn tanden stukslaat op de zelfgelegde fundering.

Moeder: Waar beschuldig jij mij van?

Sylvie: Helemaal nergens van.

Moeder: Ik wil niet meer, dat is misschien eerlijk om te zeggen, of niet? Dat ik niet meer kan, dat ik het niet meer wil, of is dat belachelijk?

Sylvie: Natuurlijk is dat belachelijk. Het is niet eens een optie.

Moeder: Hij zit in de schuur, niet ik. Ik ben hier bij jou en ik praat tenminste met je.

Sylvie: Wij praten tenminste, dat is zo. Maar hij is een man, en mannen praten moeilijker. Alhoewel dat niet helemaal opgaat, ik ken jongens die praten als oude wijven. Maar hij is anders, dat wil ik denken. Ik wil het denken en anders zoekt hij het maar uit.

Moeder: Dat is precies wat hij aan het doen is. Hij is het aan het uitzoeken, zijn leven. Dat is wat hij al jaren aan het doen is.

Saar raapt haar viool op en begint te spelen, moeder loopt weg. We horen een wc doorspoelen, dan komt moeder weer terug.

Sylvie: Ze probeert iets te zeggen met haar spel.

Moeder: Kan ze dat niet gewoon zeggen dan?

Sylvie: Frustratie, ze speelde frustratie.

Moeder: Ze is gefrustreerd, zeg je dat?
Hoe kan dat nou? Weet je hoe goed ze het heeft in vergelijking met een hoop andere mensen? Gewoon in Nederland, mensen. Weet je hoe arm? Zo arm dat vrijwilligers krentenbollen langsbrengen bij ze. Van die mensen die altijd net te weinig hebben. Net te weinig, maakt niet uit voor wat, wanneer ze in hun portemonnee kijken zit daar net te weinig in. Toen ik nog bij de thuiszorg werkte toen kwam ik ze tegen, de mensen die de hele dag niets anders deden dan de bussen tellen die langsreden, de wolken tellen die voorbij komen. Moet je je voorstellen.
Dat is toch verschrikkelijk? Waarom kunnen wij die mensen niet helpen? Waarom niet? Ik weet waarom niet, ik zal je vertellen waarom niet. Omdat we ze niet kunnen vertrouwen. Omdat de mensen elkaar niet meer kennen.
Wat zucht je nu?
Vind je het vermoeiend? De realiteit? Dat vinden we allemaal, dat is nu juist het probleem.

Sylvie: Je zou eens moeten slapen.

Moeder: Dat wil ik ook.

Sylvie: Ze speelde frustratie.

Moeder: Ik hoorde iets anders.

Sylvie: Wat dan?

Moeder: Ik denk...

Sylvie: Hoe kun je nou iets denken, je zat op de wc.

Moeder: Je hoort die viool door het hele huis, dat weet je net zo goed als ik. En wij maar rondlopen alsof we niet de hele dag worden lastiggevallen door die muziek.

Sylvie: Wat dacht je nou?

Moeder: Eenzaamheid.

Sylvie: Hoe kom je daar nu bij?

Moeder: Een gevoel, anders weet ik het ook niet. Ik bedoel, ik doe mijn best. Meer dan mijn best kan ik niet doen.

Sylvie: Eenzaamheid is iets heel stils.

Moeder: Het kan ook door je lijf heen gieren, alsof het water in de fluitketel kookt en dat ding keihard staat te gillen op z'n gaspitje.

Sylvie: Het klonk niet als een fluitketel. Het klonk als een alarm.

Moeder: Welk alarm, van wat?

Sylvie: Van: HEEEEELP.

Saar knijpt haar theeglas kapot.

Sylvie: Dat.

Moeder: Haar hand.

Ze bekijken de hand van Saar. Saar krijgt een lachbui.

Moeder: Wordt eens rustig.
Zou ze niet meer kunnen praten? Dat ze naar een dokter moet?

Sylvie: Nee, natuurlijk niet.

Moeder: Iets met haar geest. Dat haar geest ziek is.

Sylvie: Ze kijkt heel normaal uit haar ogen.

Moeder: Ze moet spelen vanavond, en ze is nog niet omgekleed, niets.

Sylvie: Nee, dat is ze niet. Zou het aan ons liggen?

Moeder: Natuurlijk ligt het aan ons. Het ligt altijd aan ons, het zou eens aan iemand anders liggen. In ieder geval ligt het aan mij.

Sylvie: Wanneer en wat heeft ze voor het laatst gezegd?

Moeder: Niet dus, dat weet ik dus niet.

Sylvie: Hoe laat is het?

Moeder: Is dat belangrijk?

Sylvie: Ik droomde dat ik vast zat in de radaren van een klok vannacht. Ik denk iets heel vreemds nu.

Moeder: Wat dan?

Sylvie: Dat ik haar droom moet hebben gedroomd.

Moeder: Dat volg ik niet. Wat betekent het, hoezo?

Sylvie: Het betekent dat ze ergens in vastzit, een gedachte over iets.

Moeder: Welke gedachte?

Sylvie: Wat is het laatste dat ze gezegd heeft?

Stilte.

Tegen Saar: Waarom herhaal je het niet nog een keer, ik bedoel wat maakt dat uit?

Stilte.

Moeder: Waarschijnlijk iets als: 'waarom is mijn spijkerbroek nog niet gewassen'.

Sylvie: Is dat het laatste dat ze gezegd heeft?

Moeder: Waarschijnlijk.

Sylvie: Misschien wacht zij nog steeds op een antwoord, zegt zij daarom niets. Wilt ze gewoon weten waarom haar spijkerbroek nog niet gewassen is.

Moeder: Kan ze hem zelf niet wassen dan?
Is ze gehandicapt?
Ben je gehandicapt? Heb ik iets gemist?

Sylvie: Ze is wanhopig.

Moeder: Ze is te soft.

Sylvie: Opgevoed.

Moeder: Het zit in haar genen, het heeft met haar genen te maken.

Sylvie: Gaan we haar troosten, of niet? Negeren wij haar juist. Helpen we haar 'the hard way'?

Moeder: Dat laatste denk ik maar.

7.

Moeder probeert Saar in een concertjurk te hijsen, dit lukt niet.

Sylvie: Hoe laat is het?

Moeder: Ze moet er allang zijn.

Sylvie: Dan gaat ze dus niet.

Moeder: Dan trek je hem niet aan. Dan ga je toch gewoon zo? Dan ga je toch in die filosofen kleren van je op dat podium zitten. Dat kan toch niet, dat snap je toch ook wel. Groot talent of niet.

Het is gewoon uit gewoonte dat ik al die moeite doe. Het is gewoon omdat ik denk dat ik dat moet doen, omdat er anders iets aan mij gaat knagen dat ik hier mijn best sta te doen. Omdat ik het niet zou kunnen verdragen, dat het met jou nu ook al klote...

Moeder gooit de jurk op de grond.

Moeder: Is er iets mee mis? Word je uitgelachen? Hebben de andere iets volgens de laatste mode? Hebben we iets gemist?

Stilte.

Moeder: Ik vind het irritant, laat ik het maar ronduit zeggen. Ik vind haar irritant. Gelukkig ben jij niet zo.

Sylvie: Mag ik die jurk eens?

Moeder: Natuurlijk mag jij die jurk.

Sylvie: Wil je hem mij aantrekken?

Moeder: Wil je dat? Goed.

Moeder trekt Sylvie de jurk aan.

Saar loopt wat te rommelen, ze gooit haar viool in de prullenbak, haar strijkstok houdt ze wel vast. Later haalt ze de viool weer uit de prullenbak, ze pakt nog een fles wijn. Ze vindt een pakje sigaretten in de jaszak van moeder, een portemonnee en autosleutels in die van Sylvie. Ze loopt terug naar haar stoel, gaat zitten.

Moeder: Ze kijkt vreemd, ze zit vreemd, ze beweegt vreemd. Ze moet dit geoefend hebben. Ze moet geoefend hebben, zo opvallend mogelijk, onopvallend over te komen. Toen ze binnen kwam viel het al op, toen ze binnen kwam zei jij al, je begint steeds meer op een mus te lijken.

Sylvie: Dat klopt.

Sylvie loopt in de jurk door de kamer heen, maakt een buiging.

Sylvie: Je beweegt jezelf heel anders in zo'n jurk. Veel bewuster. Het is alsof een heel stuk van mijzelf verdwijnt in die jurk. Ze zouden zo iets moeten uitvinden. Kleding waar je hele persoonlijkheid in verdwijnt. Jezelf af en toe uit kunnen doen, dat is een markt, denk je niet? Tijdelijk jezelf afdoen.

Moeder: Een gigantische markt.

Sylvie: Ja.

Moeder: We zouden een team moeten vormen. Samen winkelen, samen de week doornemen, de buurt, de familie, de toekomst, het verleden, ziektes. Als een moeder en dochter, die maatjes zijn. Samen.

Sylvie: Misschien.

Moeder: We zijn hetzelfde. We hebben allebei een beetje dezelfde nek en een beetje dezelfde handen. Soms luister ik en dan denk ik dat onze stemmen ook op elkaar lijken. Je hebt net als ik voeten die aan de grote kant zijn en wilt net als ik kosten wat het kost hakken aan, en zelfs de slippers waarmee je langs de waterkant loopt zijn net als de mijne, met een hak eronder.

Sylvie: Ja dat is ook zo.

Moeder: Het moet ontzettend moeilijk voor jou zijn dat iedereen altijd maar om haar heen hangt. Niet dat ze het waardeert, ze wordt met de dag een grotere zeikerd. Toen ze klein was kon ik soms gek van haar worden. Dat overgevoelige, denkt ze soms dat ik niet gevoelig ben? Natuurlijk wel, ik krijg gewoon de ruimte niet. Ze kwam als een bak diarree de wereld in, weet je dat? Daar is niets fijngevoeligs aan. Helemaal niets.

Sylvie: Misschien.

Moeder: Wat kijk je?

Sylvie: Naar je ogen.

Moeder: Je kijkt een beetje vreemd.

Sylvie: Je zegt ook vreemde dingen.

Moeder: Soms wanneer je ligt te slapen kan ik uren naar je kijken. Wat ligt ze allemaal te dromen daar in bed denk ik dan. Wat maakt ze allemaal mee? Waarom vraagt niemand haar ernaar?
Er gaat zoveel in je om waar niemand weet van heeft, waar niemand interesse in toont. Maar ik wel. Ik denk dat jij interessant bent, en bijzonder. Dat heb ik altijd gevonden.
Ik denk dat het er alleen nog niet helemaal uit is gekomen.

Sylvie: Ik weet het niet.

Moeder: Jij moet je wel alleen voelen.
Ongezien, alsof er een heel deel niet gezien wordt.

Sylvie: Een beetje.

Moeder: Kom eens hier.

Sylvie: Hoezo.

Moeder: Dan troost ik je.

Sylvie: liever niet.

Moeder: Kom eens hier.

Sylvie: Nee, liever niet.

Moeder: Het is zo voorbij.

Moeder houdt Sylvie vast.

Moeder: Zie je, zo voorbij.

Sylvie: Ja.

Moeder: We komen er wel uit met zijn alle.

Sylvie: Jij, het is jou gezin.

Moeder: Ik moet hier met iemand over kunnen praten.
Over de toestanden hier. Over hoe het nu moet met ons. Hier heeft natuurlijk geen mens zin in. In dit gezin.

Sylvie: Bel een vriendin.

Moeder: Waarom doe je nu ineens zo afstandelijk?

Vind je het niet geweldig dat ik om je geef?
Het is toch gezellig? Of niet?
Ik ben toch ook een leuke moeder?
Al denkt de hele wereld dat je niets voorstelt.
Al denkt de hele wereld dat.
Al is het zo.
Al ben je nog niet eens instaat de afwas te doen.
Ik hou van je. Ook van je mislukkingen.

Sylvie: Mislukkingen?

Moeder: Bij wijze van spreken.

Sylvie: De vorige keer dat je aardig was beloofde je mij een vakantie naar Spanje, weet je nog? En heb ik die ooit gekregen?

Moeder: Wat is er nu ineens? Je slaat om, ineens. Als een blad aan een boom.

Sylvie: Nee, die vakantie kreeg ik niet. En toen moest ik mijn vakantieliefde gewoon hier halen, gewoon uit dit land. Zo lag ik in bed met een man die zijn kop niet kon houden, omdat mannen tegenwoordig in de war zijn. Dat zijn ze al tien jaar, maar het wordt steeds erger.

Moeder: Waar heb jij het over?

Sylvie: Mijn leven.

Moeder: Moet jij mij iets vertellen?

Sylvie: Laat maar. Laat allemaal maar. Ik ga wel naar mijn wijkagent.

Moeder: ‘Mijn’ wijkagent. Die man maakt toch geen misbruik van je?

Sylvie: Hij zegt dat ik heropgevoed moet worden.

Moeder: Wat denkt die man.

Sylvie: En hij heeft gelijk, want jij doet helemaal niets. Net als papa is gestopt met alles en in de schuur staat, net als zij haar mond niet meer open doet. Je bent een waardeloze moeder.

Moeder: Dit accepteer ik niet.

Sylvie: Wat is het laatste dat zij gezegd heeft?

Stilte

Moeder: Ik kan toch niet van iedereen onthouden wat hij of zij voor het laatst gezegd heeft, of wel? Dat wil ik ook helemaal niet, omdat iedereen in dit huis maar wat aan lult.

Sylvie: Wat hebben wij aan jou? Wat dan.
Wat dan, wat dan, wat dan?

Moeder: Als ik zou willen kreeg ik haar zo aan het praten.
Dat weet ik wel zeker.
Misschien moeten we een beetje lawaai maken. Moeten we haar een beetje wakker schudden.

Moeder schudt Saar heen en weer. Moeder schudt steeds weer harder.

Moeder: Ze beweegt ook niet. De idioot, de idioot.
Ze zit de hele tijd op dezelfde plek.
Dat moet voor haar toch ook een beetje saai zijn.
Waarom werkt ze niet mee.

Moeder gooit de stoel waar Saar opzit omver. Saar valt op de grond, Saar raapt de stoel weer op en gaat er weer op zitten, moeder gooit haar weer eraf, dit blijft zo doorgaan.

Moeder: Blijf van die stoel af. Blijf van die stoel af.
Wat een klote streek, mij dit aandoen.
Wat een naaistreek.
Wat wilt dat mens, wat wilt ze nou?
Jullie moeten niet kwaad op me zijn.
Want ik bedoel er niets mee. Nergens iets mee.

Laat me een liedje voor jullie zingen.
Net als vroeger.
'I'm singing in the rain'
'What a glorious feeling'
'I'm dancing again'.

Saar blijft op de grond liggen, ze krult zichzelf op in een foetus houding.

Sylvie: Waarom hebben wij geen sociaal werker in huis?
Waarom niet?
Je kunt het niet aan.
Kijk nou wat je doet. En alles.
Moet je nu kijken hoe je erbij loopt.
Wanneer je je hand ophoudt gooien mensen er muntjes in, ik weet het zeker.
Je ziet er klote uit.

Moeder: Onzin.

Sylvie: Pak die viool eens van Saar.
Sylvie: Dat wilt ze niet, ik mag daar niet aankomen.

Moeder: Wij hebben allemaal voor die viool betaald.
Hij is van ons allemaal, wat denkt ze eigenlijk wel niet? Toch?
We mogen toch wel een beetje muziek maken, een beetje zingen, een beetje Kelly Family.

Sylvie pakt de viool van Saar.

Moeder: Pak die stok ook maar uit haar handen.

Sylvie pakt de stok voorzichtig uit Saar haar handen die nog steeds op de grond ligt.

Moeder: Nou, speel eens een stukje.

Sylvie: Doe even normaal.

Moeder: Ik doe normaal.

Sylvie: Je weet toch dat ik dat niet kan.

Moeder: Hoezo niet, wie heeft jou dat wijs gemaakt. Waarom zou jij dat niet kunnen? Omdat je nu eenmaal die rol op je hebt genomen?
Daar moeten wij vanaf, van die rol patronen. We zetten onszelf alleen maar vast. Ik zit als een haring in een tonnetje.
Ik wil uit mijn tonnetje. Omdat het onzin is, omdat er een zee is waar we in kunnen zwemmen.
Speel dan.

Sylvie: Nee.

Moeder: Ja.

Sylvie: Ik kan het niet.

Moeder: Geef dan maar aan mij.

Sylvie: Wat ga je ermee doen?

Moeder: Erop spelen.
Wat denk jij dan?

Sylvie: Ik zou niet weten waarom.

Moeder: Wat kan jou dat schelen.
Niet zeuren. Geef nou maar.
Geef dan.

Sylvie geeft moeder de viool en de strijkstok. Sylvie loopt naar de deur, wilt hem openen maar de deur blijkt opslot te zitten. Moeder begint op de viool te spelen, Saar gilt, moeder stopt onmiddellijk met spelen.

Sylvie: Godverdomme.

8.

Saar rookt de sigaretten van haar moeder. Ze neemt een paar hijsjes van de sigaret, dooft hem dan, steekt de volgende op en doet hetzelfde.

Sylvie: En het heeft lang genoeg geduurd, ik moet naar mijn vrienden.

Moeder: Ik dacht het niet.

Sylvie: Of met hem praten. Ik moet met hem praten, hem zeggen dat het niet uitmaakt of hij nu wel of geen deel uitmaakt van welk stelsel dan ook. Rookt zij?

Moeder: Blijkbaar.

Sylvie: Ga je de deur nog open doen?

Moeder: Ik heb toch gezegd dat je binnen moet blijven.

Sylvie: Hij zit daar te balen van hier, en ik heb zin om ernaast te gaan zitten.

Moeder: Het lijkt me nergens voor nodig.
Hij kwetst je toch alleen maar.

Sylvie: Ik ben niet zo licht geraakt.

Moeder: Je mag niet.

Sylvie: Wat denk je nu op te lossen? Zo. Wat?

Moeder: De laatste tijd heb ik constant het gevoel dat de wereld ieder moment kan vallen. Ik las het achterop de gids en sindsdien heb ik het ook. Zou het daarmee te maken hebben, alles.

Sylvie: Het gaat gewoon niet goed met je.
Dat geeft niet, maar het is wel zo.
Ik heb vrienden, daarom wil ik naar buiten.
En omdat ik gek word van dat apparaat.

Sylvie wijst naar de metronoom.

Moeder: Dat ding staat niet eens aan.

Sylvie: Het gaat erom dat het ieder moment kan beginnen, het getik. Dan krijg ik altijd het gevoel dat ik alles wat ik doe, al mijn bewegingen in dat ritme moet doen, zelfs op de wc. Dat apparaat dwingt iets af.

Moeder: We gooien het samen weg. We gooien het weg en gaan op de bank zitten, ongedwongen.

Sylvie: Dan ga jij weer zeggen dat je een slechte moeder bent, wat ik negeer. 'Omdat je geen moeder wilt zijn', begin jij dan weer. Zeker niet van een gezin met een werkloze man als je steun en toeverlaat. En dan begin je ons in je hoofd te vergelijken met de burens, omdat die wel tof zijn, en vervolgens met allerlei televisie programma's, als 'growing pains', die ze in de herhaling hebben gegooid, en dan verliezen wij het van hun handige onhandigheid, van de altijd binnen de morele grenzen blijvende fouten, de zij maken. Wij verliezen het van de burens en van televisie programma's uit de jaren tachtig. Wij verliezen het zwaar. Jij vraagt je af hoe je in dit geheel verzeild bent geraakt. Geen parfum reclame voor jou. Waarom niet! Hoezo niet! Schreeuw je binnensmonds. Er moet een muur zijn ergens. Er moet een muur zijn waar je doorheen kunt breken die andere wereld in. Ergens moet die muur zijn. En je moet er gewoon dwars doorheen. Zoals de Duitsers toen, alleen dan abstract. Een muur in je hoofd misschien. Er moeten boeken over zijn. Hoe je dat doet. Daar komen. Daar.

Maar voorlopig zit je hier en zijn wij de lul, of niet?

Moeder: Nee.

Sylvie: We moeten toch een keer naar buiten.

Moeder: Waarom wil je weg? We kunnen er toch wat van maken hier binnen. We kunnen toch samen haar weer aan het praten proberen te krijgen. Ik kan toch uit mijn trip komen, want ik weet dat ik in die trip zit. Ik weet dat ik door die muur heen wil. Ik kan daar niets aan doen. Dat zit nu eenmaal in mij. Daar verlang ik nu eenmaal naar. Een droom die mij opgang houdt, zo moet je het zien. Gewoon zo. Meer niet. Laten we nu Saar aan het praten proberen te krijgen.

Sylvie: Hoe dan?
Wat wil je dan?

Moeder: Gewoon lief. Ik ga het gewoon met liefde doen.

Lief lief, Saar. Lief lief.
Laten we over leuke dingen praten. Laten we praten over je mooie haren?
Wat vind je van het onderwerp: je mooie haar.
Het moet toch fijn zijn dat iemand je haar mooi vindt.

Sylvie: Iedereen kan zien dat ze geen mooi haar heeft.

Moeder omhelst Saar. Saar pakt moeder niet vast maar laat haar gelaten haar gang gaan.

Moeder: Waarom houdt ze mij niet vast? Ze kan mij toch vast houden. Ze hoeft dan misschien niets te zeggen, maar wanneer ik haar omhels kan ze mij toch terug omhelzen? Dat wil ik. Dat wil ik graag

Sylvie: Zij niet.
 Zij even niet.
 Laat mij nou naar buiten.
 Waar wacht je op, ik moet een keer.

Moeder: We moeten zoveel dingen een keer.
 Ik wil dit een keer.

Sylvie: Wat?

Moeder: Zo met de meiden onder elkaar.

Sylvie: Waar heb je het over?

Moeder: Ons gezin.

Sylvie: We hebben niet eens iets te eten in huis. Niet eens soep. Het is niet dat we teveel aan je vragen, of wel? Het is niet dat we je vragen te koken. Maar niet eens een soepje. Zelfs in het heropvoedinghuis hebben ze meer `s avonds.

Moeder haalt koelkast en vriezer leeg.

Moeder: Moet je eten, moet je kijken wat ik heb.
 Ik heb vlees, ik heb zoveel ingeslagen vlees dat mochten de fundamentalisten onze supermarkten opblazen, onze fabrieken, onze sporen, onze olie, dan heb ik nog voor jaren. Mochten de chinezen de boel overnemen en onze landen veranderen in woestijnen en mochten wij snakkend naar water met vliegen in onze ogen op de televisie verschijnen, dan nog heb ik genoeg vlees.
 Ik heb vlees om deze hele eeuw mee te vullen.
 En als je wilt kun je nu al een stuk krijgen.

 Ik wil dat je mij vasthoudt en zegt dat je op mij lijkt.

Sylvie: Blijf uit mijn buurt.

Moeder: Waarom wil niemand mij troosten?
 Waarom niet?

 Is het een complot of zo?

Zweren jullie tegen mij samen. Zitten jullie mij eigenlijk uit te lachen, omdat dit allemaal gepland is. Tot aan het moment dat ik dat raam uitspring en jullie dit huis verkopen, om vervolgens, om vervolgens gezellig op vakantie te gaan.

Vertelt het mij, want ik kan het aan. Ik weet het al langer, dat je een kreng bent.

Sylvie: Ik luister niet meer naar je.

Moeder: Dat doe je wel je kunt niet anders.

Sylvie: jij geeft mij die sleutel van de deur, anders hoek ik je en dan pak ik die sleutel zelf.

Moeder: Nog één zo'n opmerking en dan bel ik de politie.
Dan vertel ik het ze.

Sylvie: Wat ga je ze vertellen, dat ik me niet liet opsluiten?

Moeder: We weten allemaal waartoe jij instaat bent.

Sylvie: Nee hoor, je weet de helft niet.

Moeder: Wat doe ik nu met jullie?
Met haar?

Sylvie: Het is een beetje laat om van ons te gaan houden, denk je niet.

Moeder: Ik heb altijd van jullie gehouden.

Stilte

Moeder: Wat denken jullie nu? Ik wil weten wat jullie denken.
Zeg iets, zeg iets, zeg iets, zeg iets, zeg iets, zeg iets.

Sylvie: Geef mij de sleutel van de keukendeur.

Moeder: Nee, jij blijft binnen.
Ik ga hier over de opvoeding.

Sylvie: Dat lijkt me niet erg handig of wel?
Je bent zo gek als een deur.

Moeder: Je krijgt het niet voor elkaar, ik geef geen duimbreed toe.
Je blijft binnen.

Sylvie: Ik wil naar hem toe.

Moeder: Die man die praat niet eens tegen je. Nu doe je net alsof je een band met hem hebt.

Sylvie: Ik heb het over de wijkagent.
Laat mij eruit.
Wat zeg ik?

Moeder: Nee.

Sylvie pakt een bezem uit de kast. Ze loopt naar het raam toe. Ze geeft Saar een duwtje die opstaat en ergens ander heenloopt.

Sylvie: Dan laat je mij er niet uit. Dan niet toch. Mij heb je er niet mee. Ik zorg voor mijn eigen zaken.
Ik vind het alleen zo jammer dat het niet op een normale manier kan. Dat ik het weer zo moet doen.
Zo met een omweg.

Sylvie slaat de bezem door het raam. Ze raapt een glasscherf op. Ze loopt naar haar moeder met de scherf in haar handen.

Moeder: Nu is het wel serieus. Nu is het wel serieus klaar met opvoeden. Dit moet je niet doen. Zeg dat het je spijt dat raam, die scherf.

Sylvie: Nee.

Moeder: Het is klaar.

Sylvie: Ja.

Moeder: Mijn God.

Sylvie: Mijn God.

Sylvie laat de scherf voor haar neus op de grond vallen. Dan loopt Sylvie terug naar het raam en haalt er de achtergebleven scherven uit.

Sylvie: Welke moeder brengt zijn kind nou in deze positie.
Je hebt gelijk. Je moet wel een verdomd slechte moeder zijn.

Sylvie klimt door het raam en loopt weg.

9.

Het raam is kapot Saar zit naar de glasscherven in te kijken. Ze pakt er één en krast wat in het hout van de vloer. Je kunt niet goed zien of ze nu een beetje aan het lachen of aan het huilen is.

Moeder: Wat kan ik dan doen?
 Wat kan ik dan doen?

Saar omhelst haar moeder.

Moeder: Weet je waarom ik al dat vlees had ingeslagen? Ik denk: we doen een barbecue, we doen een gezellige barbecue. Dat iedereen om zo'n barbecue stelletje staat om zijn eigen worstje in de gaten te houden. Dat we na jou optreden lekker in de tuin, flesje bier. En ik natuurlijk met Sylvie vlees spiezen maken in de middag en kletsen en lunchen. Ik denk: misschien is ze wel verliefd op de wijkagent. Moeten we die uitnodigen.

Ik bedenk altijd alles net iets te laat, zo is het.
Net als die mensen die altijd net iets te weinig in hun portemonnee hebben.

Moeder pakt de telefoon.

Moeder: Wie zegt dat het erg is je gezin uit elkaar te scheuren? Wie zal het missen, jij en ik en zij in een kamer de godganse dag. Mis jij dat? Die geweldige gesprekken die jij met mij voert? Natuurlijk niet. Natuurlijk niet. Omdat ik een slechte moeder was. Nu zie ik hoe dat een onderdeel van mijn leven was, de enige manier waarop ik bij dit moment zou kunnen komen. De enige reden waarom we elkaar los kunnen laten. Omdat wij niets aan elkaar hebben. Dit is die muur, of niet? Dit is de muur, ik krijg er een ander leven voor. Eentje zonder strijkplank, eentje voor mijzelf. Het is mij duidelijk. Het is mij helemaal duidelijk.

We moeten erdoorheen breken, denk je niet?
Het is de tijd, ik ben gewoon modern.

Moeder loopt de kamer uit terwijl ze een telefoonnummer intypt.

10.

Saar ligt op de grond, ze ligt onder het zitvlak van de stoel met haar hoofd. Ze beweegt haar voeten heen en weer en beweegt zich zo onder de stoel uit.

Saar: Hij zei: moet je die stoel zien, je kunt er opzitten, je kunt er opstaan om iets van de hoogste plank te pakken, het moet fantastisch zijn die dingen te maken. Het moet je het gevoel geven dat je van nut bent.
Hij heeft verschillende hout soorten gehaald.
Eerst dacht ik dat hij een viool wilde bouwen omdat hij pijnboomhout en Eschdoornhout had ingeslagen.
Daarom dacht ik dat, maar natuurlijk niet.
Hij is stoelen aan het timmeren.
Als een timmerman.
Hij bouwt, hij bouwt.

Stilte.

Moeder: Je praat weer.

Saar: Misschien.

Moeder: Je praat.
Misschien kun je iets terug zeggen, op wat ik allemaal tegen je gezegd heb.
Ik heb je gekwetst, of niet? Misschien ben ik iets te ver gegaan.

Saar: Dat ben je ook.
Absoluut, tuut, tuut. Een autootje.

Stilte.

Moeder: Dat begrijp je toch wel?

Stilte

Kan ik hier nog iets goed maken, of niet?
Waarom denk je dat hij die schuur niet meer uitkomt?
Omdat het van groot belang is dat er stoelen worden gemaakt in deze wereld? Denk jij dat?
Natuurlijk niet. Het is een reden om ergens anders niet te zijn.
Dat is alles. Om hier niet te zijn. Bij ons niet.
Net als muziek maken een reden is om ergens anders niet te zijn.

Sylvie komt binnen gerend.

Sylvie: Wat heb ik gedaan?

Moeder: Heb je spijt?

Sylvie: Waarom? Waarom heb ik dat gedaan? Ben ik gek geworden. Ja natuurlijk ben ik gek geworden, ik heb mijn handtekening gezet.

Ik ben daar al een keer eerder geweest, weet je dat. Toen gaven ze mij een rondleiding, om me af te schrikken, zoiets.
Een rondleiding, ze gaven mij een rondleiding, van wat er van mij zou komen. Niet zoveel. Niet zoveel.
Ik dacht even dat ze iets hadden, geestelijk, maar ze waren afgestompt. Totaal uitzichtloos, opgegeven, uitgeteld. Uitgeteld.
Hou me vast.

Moeder: Dat gaat niet.

Sylvie: Ik zei 'ik doe alles'.
Het kan mij niet schelen. Wat dan ook. Maar het was al beslist, en met zo'n handtekening...dat is iets officieels. Ik moet erheen. Ik moet erheen.
Hou me vast.

Moeder: Ik kan het niet.

Sylvie: Wat heb ik gedaan? Waarom heb ik toegezegd, beseft ik wel, beseft ik wel, hoe klote dit is?

Moeder: Het lijkt mij het beste.
Voor iedereen.

Sylvie: Hoezo?

Moeder: Omdat ik dat denk.

Sylvie: Waarom?
Waarom heb je nooit iets gezegd?

Moeder: Omdat ik niet wist hoe.

Sylvie: Hoe bedoel je?

Moeder: Ik weet het niet.

Sylvie: Ik bedoel er toch niets mee, ik heb er toch niets mee bedoeld.
Het is toch nooit mijn bedoeling geweest dat mensen mij serieus namen.
Dat weet je toch?
Het is gewoon een hobby. Een wind, een storm door de laan, over de weg, langs de stoep. Een lach door de voordeur, een steen door de ruit aan de achterkant van het sacherijnige huis.

Ik kon juist zo goed, met de wijkagent. Daarom ook, omdat hij het zo vriendelijk vroeg, omdat hij om mij geeft zei hij.
Wat moet ik meenemen? Moet ik een foto meenemen. Heb jij nog ergens een foto die ik mee kan nemen?

Moeder: Denk het wel.

Sylvie: Ik ben bang.
Ik had het niet gedacht, weet je dat. Ze zeiden dat ik mazzel had, dat niet iedereen de kans krijgt zichzelf te verbeteren.
Dat niet iedereen zoveel aandacht gegund wordt.
Dat het ook anders kan aflopen.
Zoiets.

Moeder: Dat is ook zo.

Sylvie: Gaan jullie mij missen? Kan ik het aan denk je?

Moeder: Je bent op jezelf nu.
Zo moet je het zien.
Ze heeft iets gezegd net, trouwens.

Sylvie: Wat dan?
Wat dan, wat moet ik doen dan?

Moeder: Ze zei iets over een stoel.

Sylvie: Je moet zorgen dat je niet raar wordt. Je moet gewoon bij jezelf blijven, dat ga ik ook doen, daar. Omdat ik te lastig voor jullie ben, en lastige mensen moeten de woestijn in, of moeten ze dat niet? Ik moet gaan. Ze gaan mij opnieuw opvoeden.

Moeder: Wat zou jij doen? Wat zou je doen? Wanneer je niet meer begrijpt hoe het allemaal zit.

Sylvie: Ergens anders heen gaan.
Een ander land, zoiets.
Hier een opleiding en dan wegwezen.
Sjanghai, dat schijnt de toekomst.
Hang Tjang Tjong.
Ik ben bang.

Moeder: Ik weet het ook niet.

Sylvie: Krijg de kanker.
Krijg het.

Moeder: Waar komt dit nu ineens vandaan?

Sylvie: Je laat het allemaal maar gebeuren.

Moeder: Wat zou jij doen?

Sylvie: Iets.

Moeder: Ik bedoel het goed.
Telt dat niet?
Telt dat niet?

Sylvie en Saar omhelzen elkaar. Sylvie loopt naar boven.

Moeder: En ik?

Sylvie: Je hebt het verziekt.

Moeder: Het was mijn bedoeling niet.

Sylvie: Je moet op haar letten. Op musje. Straks maakt ze geen geluid meer. Je moet haar niet verwaarlozen.
Zij is een jurk, wanneer ze speelt. Zo eentje waarin je jezelf kunt afdoen.
Zo eentje waar je even in verdwijnt om dan weer verder te komen,
begrijp je? Begrijp je?

Moeder: Ze is verwend, net als jij.
Punt. Ik kan niet overal verantwoordelijk voor zijn.

11.

*Saar staat buiten in de regen te spelen net zolang tot haar viool het niet meer doet.
Sylvie loopt met een koffer langs de schuur weg.
Moeder zit in de keuken en kijkt ernaar.*

Moeder: Wat doe ik nu?
Een sigaret opsteken? Een bad nemen?
Het gras maaien, een maaltijd afhalen?
Muziek kopen?
Nog een sigaret opsteken.
Iemand ontmoeten, een man, of een vrouw.
Iemand ontmoeten en loslaten. En een sigaret opsteken.
En lachen om een man die struikelt,
En lachen om een chef-kok die het liefste karbonade eet.
Met een tijdschrift in de trein naar de Veluwe.
Naar de bomen met de gekleurde blaadjes.
Naar mijzelf toe.
En een sigaret op steken, en een sigaret opsteken.